

STEMMEBRUG, (*Voice work*)
10 ECTS

SEMESTER: 3. Semester

STUDIEORDNING FOR BACHELORUDDANNELSEN I MUSIKTERAPI, 2024

<https://studieordninger.aau.dk/2026/56/6591>

§18: UDDANNELSESOVERSIGT

Stemmebrug – <https://moduler.aau.dk/course/2026-2027/BAMTP20209?lang=da-DK>

UNDERVISERE

Andersen

Julie Ørnholt Bøtke, Gustavo Gattino, Jens Anderson-Ingstrup, Anne Cathrine Hultin

VEJLEDENDE OMFANG FOR MODULET

5 kursusgange i improvisation

6 + 2 kursusgange Stemmebrug (6 x gruppeundervisning + 2 x individuel undervisning)

5 kursusgange i Praktisk hørelære (2 timer pr. gang)

4 kursusgange i Akkompagnement (2 timer pr. gang)

MODULETS INDHOLD OG OPBYGNING

Formålet med undervisningen er, at den studerende tilegner sig bred viden om stemmebrug, praktisk hørelære, improvisation og akkompagnement. Den studerende trænes i disse fire fag med fokus på en bred tilgang til at anvende sin egen stemme og at forholde sig til andres stemmebrug. Dette gælder både vokal improvisation; dels alene, dels i samspil med andre og ud fra musikalske og non-musikalske oplæg. Derudover arbejdes der også med at kunne tilpasse sit akkompagnementsspil til andres vokale udtryk, at synge nye og ukendte sange prima vista samt at ekstemperere andres vokale udtryk.

Stemmebrug

Indholdsmæssigt lægges der vægt på, at de studerende opnår en bred viden om stemmens og kroppens funktioner i forhold til stemmebrug, herunder sammenhængen mellem opmærksomhed, kropsholdning, muskulært arbejde, strubens indstillinger, vejtrækning og stemmebrug, om stemmens improvisationsmuligheder samt egne tekniske og musikalske udtryksmuligheder med stemmen. Den studerende skal opnå færdigheder i teknisk og hensigtsmæssigt at kunne styre og bruge sin stemme. Der lægges vægt på at den studerende kan fremføre sange med personligt musikalsk udtryk, herunder bruge stemmen både a cappella og forstærket i samspil med instrumentalt akkompagnement. Der arbejdes på at kunne fremføre varierede improvisationer i dialogform med fokus på dels at kunne matche og følge musikalske udtryk dels at kunne variere, ekstemperere og videreudvikle på disse. Derudover arbejdes der dybdegående med stemmeimprovisation ud fra non- musikalske oplæg. Den studerende undervises også i bladsang.

Undervisningen har her fokus på stemmetekniske funktioner og færdigheder:

Holdning: At løsne og opspænde gennem afspændings- og holdningsteknik, specifikt med fokus på 'sangerkroppen'. Herunder også massage af egen og medstuderendes krop mhp. afspænding af strube og frigørelse af åndedræt.

Åndedræt: Øvelser der frigør vejtrækningsfunktionen gennem bevidst brug af holdning og åndedræt, herunder brugen af medfødte funktioner såsom sugfunktion, sukkefunktion mm.

Støttefunktion: Øvelser vedr. brug af kropsstøtte, kropsbevidsthed og stemmemæssig bæredygtighed.

Stemmeteknik: Efter de studerendes behov og lærerens skøn kan der tages udgangspunkt i klangrum, ansats, kompensationspænding, udtryk, udtale og frasering

Personligt udtryk: Fokus på klang, fortolkning, nærvær, autenticitet og indlevelse.

Den udtryksmæssige intention bevidstgøres gennem spørgsmålene:

"Hvad er det, jeg vil fortælle? Hvilke virkemidler hjælper mig til at udtrykke dette? Hvad udtrykker musikken? Hvad betyder teksten? Hvordan vil jeg fortolke og formidle dette med udgangspunkt i mine personlige redskaber og oplevelser?"

Litteratur

Brüel, D.S. (2012). *Stemmen som instrument*. Edition Wilhelm Hansen.

Liddell, K., Healy, H., Kelly, L., & Burns, J. (2026). Supporting the Therapeutic Voice: Outcomes of an Online Vocal Health Education Program for Music Therapists. *Journal of Voice*. Doi: [10.1016/j.jvoice.2025.12.027](https://doi.org/10.1016/j.jvoice.2025.12.027)

Rørbech, L. & Høgel, S. (2003). *Tal rigtigt - syng godt*. C.A. Reitzels Forlag.

Rosing, A. (2019). *Fra sangerkrop til kernestemme*. ARI.

Schwartz, E., Boyle, S.R., Engen, R. (2018). *Functional Voice Skills for Music Therapists*. Barcelona Publishers.

Supplerende litteratur

Byriel, S. og Byriel, C. (1995). *Se mig, hør mig*. C.A. Reitzels Forlag.

Eken, S. (1998). *Den menneskelige stemme*. Hans Reitzels Forlag.

(kan downloades hér: https://www.dkdm.dk/sites/default/files/inline-files/20102014%20Susanna%20Eken_DK.pdf)

Sadolin, C. (2012). *Komplet Sangteknik*. CVI Publications.

Storm, S. (2007). Den menneskelige stemme. *Psyke & Logos*, 28, 447-477.

Praktisk høre lære

Undervisningen sigter mod, at den studerende opnår grundlæggende viden om musikalsk fagterminologi og notationspraksis, genreforståelse, harmoniseringsteorier og tonalitet. Den studerende skal opnå vokale og høre lære mæssige færdigheder, der kan bruges i forhold til at kunne fremføre nye og ukendte sange samt orientere sig og agere i melodiske og harmoniske strukturer i diverse musikalske sammenhænge, eksempelvis improviseret musik eller sammenspilssituationer.

Gehørs-harmonisering, transponering og simplificering.

Med udgangspunkt dels i kvintcirklen, dels i basal funktionsharmonik, og dels i den individuelle studerendes egen musikalitet/fantasi skal den studerende lære at harmonisere og transponere enkle melodier og akkordprogressioner.

Vokale høre lære færdigheder. Den studerende skal kunne eftersynge fraser (tonale såvel som atonale) samt lære at videreføre melodier enten vokal eller på hovedinstrument efter givne fraser i forskellige modi (f.eks. dur/mol/blues/dorisk/mixolydisk)

www.musikipedia.dk

www.sightreadingfactory.com

Akkompagnement

Undervisningen sigter mod, at den studerende opnår grundlæggende viden om basale akkompagnementsformer indenfor forskellige stilarter samt grundlæggende færdigheder i at akkompagnere sig selv og andre. Den studerende skal opnå instrumentale færdigheder, der kan bruges til at akkompagnere og understøtte andres sang.

Brugsakkompagnement. Den studerende skal lære at akkompagnere andre både i fremførelse af numre og til fællessang ud fra opgivet melodi med becifring. På dette semester lægges der særligt vægt på at kunne tilpasse strum og puls (herunder at spille uden puls) til at følge en sanger. Den studerende skal derfor øve sig på at lytte og tilpasse sit spil både hvad angår dynamik, register, tempo og puls.

Nodespil (Prima vista). Den studerende skal på sigt lære at spille eller synge ukendte numre på hovedinstrument eller vokalt til eksempelvis fællessange eller i andre kliniske sammenhænge. På dette semester indgår PV som en del af færdighedsøvelsen i at kunne akkompagnere og følge en sanger, også ud fra ukendte og uforberedte oplæg.

Litteratur

Olsen, J. S. (2009-2013). *Becifringsklaver (1-6)*. Dansk Sang (se også www.becifringsklaver.dk)

Improvisation

Den studerende skal opnå grundlæggende viden om frie improvisationsformer med fokus på variation og kreativ anvendelse af musikalske parametre på hovedinstrument og akkompagnementsinstrument.

Den studerende skal lære varieret og fleksibelt at improvisere i forskellige stilarter, udføre frie improvisationer, udføre en duet, der viser musikalske ressourcer i forhold til at indgå i en dialog samt overordnet anvende

improvisatoriske metoder hensigtsmæssigt og ekspressivt i forhold til egne musikalske og tekniske ressourcer – såvel solistisk som i en duet.

Litteratur

Lee, C., & Houde, M. (2011). *Improvising in styles: A workbook for music therapists, educators, and musicians*. Barcelona Publishers.

Wigram, T. (2004). *Improvisation*. Jessica Kingsley Publishers.

UNDERVISNINGENS FORM

Undervisningen foregår som holdundervisning med mulighed for opdeling i mindre grupper undervejs. Fagene Stemmebrug, Improvisation, Praktisk Hørelære og Akkompagnement tilrettelægges ud fra gruppens forudsætninger i et samarbejde mellem underviseren og de studerende. Holdopdelingen skal tage højde for de studerendes niveau, akkompagnementsinstrument og hovedinstrument.

PRØVENS FORM OG INDHOLD.

Eksamen i stemmebrug skal prøve den studerende i at:

- 1) fremføre en indstuderet sang med akkompagnement fra minimum én medstuderende med fokus på at demonstrere variation, personligt udtryk samt stemmetekniske færdigheder. Derudover betones også en forståelse for arrangement og samspillet med akkompagnement.
- 2) improvisere i en duet med eksaminator med fokus på at følge, matche og variere eksaminators musikalske udtryk. Herunder have fokus på forskellige grader af kopiering, spejling og matchning uden dog at overtage den ledende rolle i improvisationen.
- 3) eftersynge ud fra eksaminators vokale oplæg med fokus på at gentage/kopiere oplægget både tonalt, rytmisk og dynamisk.
- 4) videresyng ud fra eksaminators vokale oplæg med fokus på at holde grundtonefornemmelse samt videreføre den musikalske stil inkl. klang, tempo, taktart, osv.
- 5) synge fra bladet ud fra eksaminators oplæg, hvor der både lægges vægt på korrekte toner og flow (Max. 3 faste fortegn, både dur og mol, 3/4, 4/4 og 6/8, ingen dynamiske betegnelser, 16. dele som mindste nodeværdi).

OBS: I alle prøvens dele lægges der vægt på at den studerende demonstrerer stemmetekniske færdigheder.

Prøve:

Prøven foregår ved, at den studerende skal gennemføre alle 5 dele, hvor rækkefølgen bestemmes af den studerende. De studerende, som fungerer som akkompagnatører, skal være til rådighed. Prøven er normeret til 35 min. pr. studerende, inkl. votering. Eksamen er en helhedsvurdering af de 5 ovenstående dele, og der gives en samlet karakter efter 7-trins-skalaen. (Ca. procentmæssig vægtning af de enkelte dele: Selvvalgt sang: 40%, Eftersyngning, videresyngning, bladsang: 30% & Duet: 30%).

KRAV TIL DEN STUDERENDE

Omfang og forventning

Modulet er på i alt 10 ECTS, hvilket svarer til omkring 270 timers arbejde for den studerende. Det forventes, at den studerende til de ca. 60 undervisningstimer øver sig 4 timer pr undervisningstime samt bruger min. 40 timer til at forberede den selvvalgte eksamenssang og akkompagnement - dvs. 270 timer i alt. Den studerende skal øve sig med henblik på at forbedre egne kompetencer indenfor stemmebrug, praktisk hørelære, akkompagnement og improvisation.

- Den studerende forventes at forberede sig til hver undervisningsgang ved at øve sig på de opgaver der stilles samt læse den opgivne litteratur og evt. orientere sig i supplerende litteratur
- Den studerende forventes at deltage aktivt i undervisningen
- Den studerende/holdet forventes løbende at give underviseren feedback med henblik på at optimere udbyttet af undervisningen
- Den studerende forventes løbende at reflektere over egne musikalske ressourcer og potentialer og nedskrive disse i forbindelse med porteføljearbejdet
- Ved modulets afslutning skal den studerende lave en skriftlig evaluering ved hjælp af de evalueringsmetoder og -redskaber, studienævnet ønsker anvendt (pt. Semesterevaluering med SurveyXact)

LITTERATUR

Andersen, C. & Bojesen, M. (2020). *Højskolesangbogens Melodibog*, 19.udg. Wilhelm

Hansen.

Brüel, D. S. (2012). *Stemmen som instrument*. Edition Wilhelm Hansen.

Lee, C., & Houde, M. (2011). *Improvising in styles: A workbook for music therapists, educators, and musicians*. Barcelona Publishers.

Liddell, K., Healy, H., Kelly, L., & Burns, J. (2026). Supporting the Therapeutic Voice: Outcomes of an Online Vocal Health Education Program for Music Therapists. *Journal of Voice*. Doi: [10.1016/j.jvoice.2025.12.027](https://doi.org/10.1016/j.jvoice.2025.12.027)

Nørgaard, V. (2004). *Sange til morgen og aften*. Wilhelm Hansen.

Olsen, J. S. (2009-2013). *Becifningsklaver (1-6)*. Dansk Sang

Rørbech, L. & Høgel, S. (2003). *Tal rigtigt - syng godt*. C.A. Reitzels Forlag.

Schwartz, E., Boyle, S. R., Engen, R. (2018). *Functional Voice Skills for Music Therapists*. Barcelona Publishers.

Rosing, A. (2019). *Fra sangerkrop til kernestemme*. ARI.

Sommer, E. (2002). *Klaverbogen 1 & 2*. Folkeskolens Musiklærerforening.

Wigram, T. (2004). *Improvisation*. Jessica Kingsley Publishers.

www.musikipedia.dk

www.becifningsklaver.dk

www.sightreadingfactory.com

SUPPLERENDE LITTERATUR

Byriel, S. & Byriel, C. (1995). *Se mig, hør mig*. C.A. Reitzels Forlag.

Eken, S. (1998). *Den menneskelige stemme*. Hans Reitzels Forlag. (ligger til fri download
https://www.dkdm.dk/sites/default/files/inline-files/20102014%20Susanna%20Eken_DK.pdf)

Sadolin, C. (2012). *Komplet Sangteknik*. CVI Publications.

Storm, S. (2007). Den menneskelige stemme. *Psyke & Logos*, 28, 447-477.